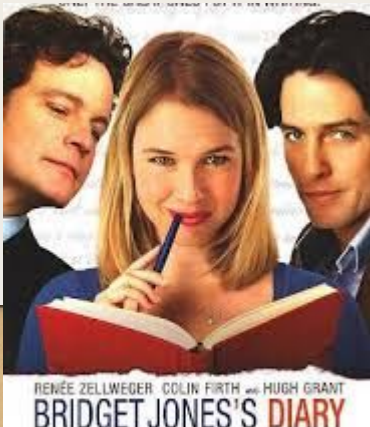

דמות הגבר בקולנוע

והשינויים לאורך השנים
רחל גדות

הגבר בקולנוע

משחר ההיסטוריה הגברים נדרשים להיות חזקים ועשויים ללא חת. עליהם לכבוש טריטוריות (ונשים) ולהגן עליהן, לתפקד ללא דופי בעבודה (ובמיטה), לשלוט במוקדי הכוח, ולא לגלות חולשה. הם שואפים להיות נערצים ומצליחים, קשוחים ועמידים – בקצרה: הם הגברים.

אך האם אלה הם באמת פניה היחידות של הגבריות? מתי בעצם נוצר הסדר החברתי שעיצב את מערכת הציפיות הנוקשה שהפכה את הזכר לגבר? ואיך חלחל מודל הגבריות אל רובדי התרבות, החברה והשפה, ותפס אחיזה בכל מערכות היחסים שיש לגבר בחייו: עם הוריו, עם בנות זוגו, עם ילדיו ועם חבריו?

תפיסת הגבר בקולנוע מתחלקת לתקופות:

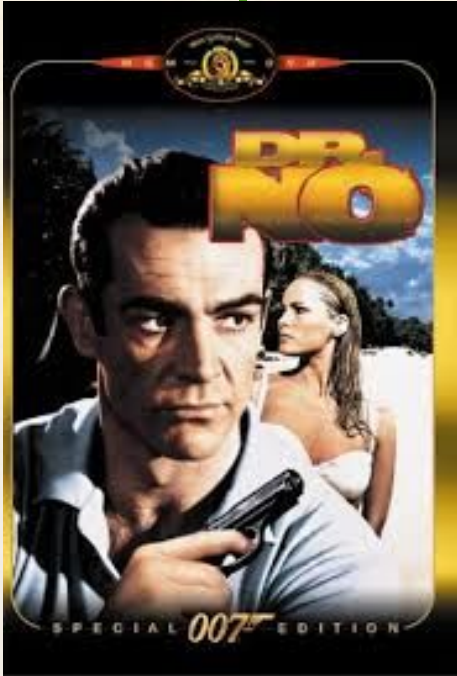
- גבריות קלאסית – עד שנות ה-60-70 - גבר אקטיבי, "גברי", מציל את האישה, מניע את העלילה.
 - בשנות ה-70-80 - דיון מחודש בנושא הגבריות. תקופת המחאה נגד המלחמה בוויטנאם והגל השני של הפמיניזם.
 - שנות ה-90 – עידן הקומדיות הרומנטיות. הגבר הרגיש.
- שנות האלפיים - עידן הפוליטיקלי קורקט

הגבריות הקלאסית

גבריות קלאסית – עד שנות ה-60-70 - גבר אקטיבי, "גברי", מציל את האישה, מניע את העלילה. גבר מאצ'ו ודומיננטי.

גברים ממשיכים לשלוט, לכבוש, להחזיק, לקבל החלטות, לעמוד בראש המשפחה, הארגון והחברה, להצטייר חזקים וכמובן, לא להפגין רגשות.

לפי הוליווד - גברים רוצים כוח, הצלחה, כסף, נשים, חברות, סיגריות טובות או סיגרים טובים, מכונית מהירה, פעולות גבורה ושיבה מלאת תעוזה הביתה.

שנות ה 70-80

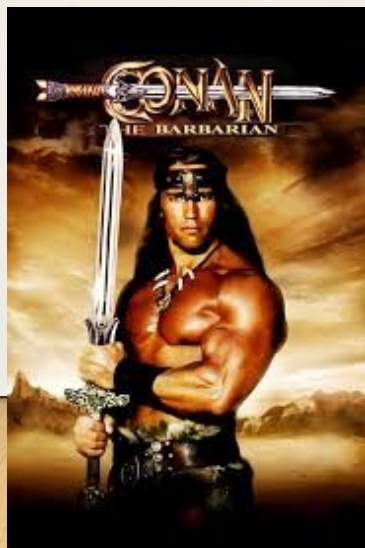
בשנות ה 70 – גל ראשון - דיון מחודש בנושא הגבריות. תקופת המחאה נגד המלחמה בוויטנאם והגל השני של הפמיניזם. פמיניזציה של התרבות – גילוי מחדש של רגשות, דמיון, צמיחה אישית והורות. 'הרב תרבותיות' שבעולם הגברי. הדיון סביב ההתייחסויות לתפקידיהם המובנים של נשים וגברים מעמיק מעבר לתיאוריות הפסיכולוגיות ה'קלאסיות'. דוגמה: קרמר נגד קרמר, 1979, רוברט בנטון.

- "קרמר נגד קרמר", שיצא בעקבות גל הפמיניזם השני, עוסק בחינוך הבעל והפיכתו לאב, והוא דוגמה לסרטים מאותה התקופה על הגבר הרגיש. זה אחד הסרטים שבהם "מר אמא" נכנס בצורה רצינית או קומית (או שניהם) לתפקיד ההורות הראשוני. בסרטים כאלה סולקו האימהות באופן זמני או סופני – איש לא הורג אימהות כמו דיסני – והציגו פעוטות שפגיעותם הופכת את הקהל לעיסה מתייפחת. ב"קרמר" וסרטים אחרים על אבות יחידנים, האימהות הנעדרות מעניקות לאבות תירוץ לתפוס פיקוד ולטפל בילדים, וזה נושא מרכזי ראוי לשבח ותירוץ שימושי להרחקת נשים מהמסך.

שנות ה 70-80

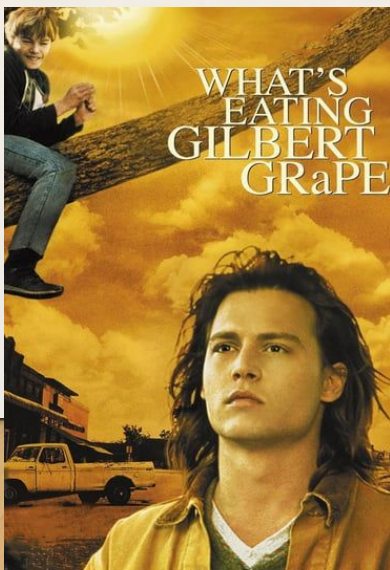
גל שני - סוף שנות ה 80. כמו תגובת נגד לסרטים על הגבר הרגיש, זוהי תקופת הזוהר של גיבורי האקשן המאצ'ואיסטיים לרוב, ועולה מחדש דמותו של הגבר החזק, המאצ'ו, הגיבור שמציל.

תקופה שלישית - שנות ה-90 – עידן הקומדיות הרומנטיות. הגבר הרגיש.

הגבריות הישנה והקלאסית נדחקת אל הפינה

הגבר הלך ואימץ לעצמו יותר ויותר תכונות שפעם נחשבו ל"נשיות". לגבר הזה היה חוש אופנה מפותח (מטרוסקואל), הומור מעודן ויכול היה גם להיות שבור לב ובעל עומק רגשי. יו גרנט, טום הנקס, קולין פירת', ואף איתן הוק, ג'וני דפ ואחרים אתגרו את הגבריות של פעם וניסו להמציא מחדש מערכות יחסים רומנטיות. במקביל השתנתה גם תפיסת האבהות והאופן שבו הגבר משתתף במטלות הבית. האב מחליף חיתולים, שוטף כלים, משחק עם הילדים ופותח את ליבו בפני אשתו.

דמות הגבר החדש

- הסצנה ב"טיפש מטורף מאוהב" בו שניהם עושים שופינג, מהדהד את אישה יפה. כמו ג'וליה רוברטס גם סטיב קארל עובר תהליך של MAKE OVER, דרך קניות הבגדים והמותגים היקרים, ובסופו של דבר בסצנה בה הוא יוצא מחדר ההלבשה ונראה אחרת הוא הופך לאובייקט מיני לדמות הנשית שעומדת מולו (ממש כמו שריצ'רד גיר רואה את ג'וליה רוברטס כשהיא יוצאת מחדר ההלבשה).

- שני הגברים האלו מייצגים את הגבריות. הגבר החדש הוא בעל חוש אופנה מפותח, הומור מעודן ורגיש. הגבר החדש מאופיין, גם, באיבוד הגבריות הדומיננטית או במילים אחרות באיבוד הפאלוס.

- המיזוג של שתי הדמויות הקוטביות הללו המסמנות את הגבריות החדשה בתוך הקניון, שהוא הלוקיישן הנשי האולטימטיבי, מכונן את הגבריות החדשה וממקם את הגבר החדש בתוך סיטואציות וסצנות שהיו שמורות למין הנשי.

שנות האלפיים

בעשרות השנים האחרונות הגבריות חוותה את אובדן הפאלוס, או במילים אחרות, סוג של סירוס תרבותי. מצד אחד סירוס חיובי בהחלט: הוא מתחיל להבין שהוא כבר לא יכול להטריד מינית נשים ולחשוב שזה בסדר ומקובל; הוא חייב לכבד גבולות; הוא חייב להתנהג בצורה קשובה יותר לאחרות; הוא חייב להשתתף במטלות הבית וגידול הילדים ובאופן כללי להיות שותף נאמן וטוב יותר. אך יחד עם זאת מגיעות החרדות, כי הוא מאבד חלק מהתכונות שנחשבו לגבריות ולמעשה הגדירו את הגבריות שלו. המאצ'ואיזם כמובן, מסרב למות ואם הוא גוסס, הוא מייצר טראומה אצל הגבר. ולכן, צריך למצוא דרך חדשה לממש את הגבריות שלך.

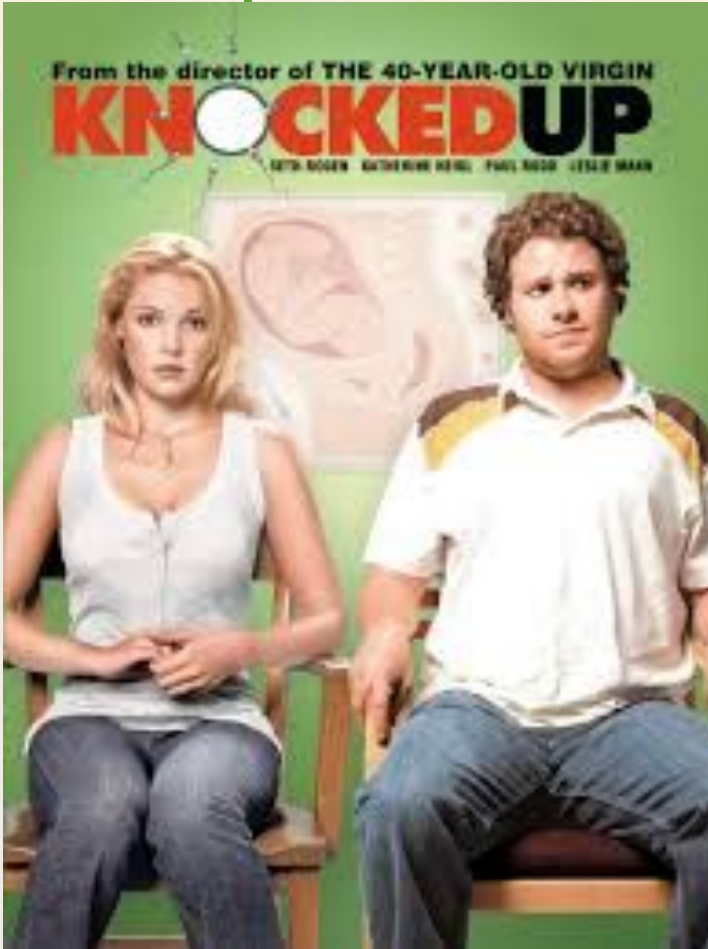
המשך שנות ה 2000

כלומר, הגבר החדש והרגיש הגיע עם תופעות לוואי – הוא מוצא את עצמו חנוק בתוך הזרישות החברתיות החדשות, שהן מכבידות ומעמיסות עליו. הוא איבד את השליטה והעליונות שלו ונהפך לעבד של מערכת שמועכת, דורשת להמשיך לעבוד ולפרנס בעבודות שנהיות כל פעם פחות מתגמלות, ואז, כשהוא חוזר הביתה הוא גם צריך לחלוק את האחריות על גידול הילדים עם האישה, לשחק עם הילדים, להחליף חיתולים, להשתתף במטלות הבית ועוד להפגין רגישות וסבלנות. הקומדיות הרומנטיות של השנים האחרונות מרבות להציג את המצב הבלתי אפשרי הזה כאסון לגבר. בדרך כלל באמצעות הדמות של "החבר של הגיבור" שהחליט להתמסד וכך הרס לעצמו את החיים ונהפך לאור אדום לאזהרה לגיבור הסרט שמזכיר לו לאן הוא לא רוצה להגיע.

"רווק פלוס ילד", "אחי, אני אוהב אותך", "ג'ף שחי בבית", "החבובות", "הדייט שתקע אותי", "מת על המתים", "חיים בהחלפה" ועוד קומדיות רומנטיות רבות ומרובות מציגות בדיוק את הפורמולה הזאת. בצד האחד, הגבר שהתמסד, שלא מרוצה מחייו וחנוק בתוך בית עם אישה שרודה בו וילדים שמטפסים עליו. בצד השני, חבר הילדות שלו, לרוב גיבור הסרט, שממשיך להתנהג כמו ילד מתבגר: סקס מזדמן, התמכרות לאינטרנט ומשחקי מחשב, בילוי בחברת בובות ועוד.

הגבר האינפנטילי

- גיבור הקומדיות (הלא רומנטיות) לאורך ההיסטוריה, תמיד היה ילדותי. מצ'אפלין דרך ג'רי לואיס ועד אדם סנדלר ובן סטילר. כלומר, הקומדיות הגבריות תמיד הראו את הדרך הקשה שהגבר צריך לעשות כדי להשאיר את הילדות מאחוריו ולהפוך לגבר בהתאם לדרישות החברה. בסוף הסרטים האלה, הקשר עם אישה אימהית, "בוגרת" יותר, עוזרת לו להפוך לגבר-גבר.
- לעומתם, הגברים של הקומדיות הרומנטיות חייבים להיות שרמנטיים יותר ומתוחכמים. אבל משהו השתבש בדרך, והקומדיה הרומנטית החדשה אימצה במידה מסוימת את המודל הזה מהקומדיה הגברית של גבר אינפנטילי ואישה בוגרת שמבקשת מהגבר שלה להתבגר.
- בדרך כלל, בקומדיות הרומנטיות החדשות הגבר לא צריך "לכבוש" את ליבה של האישה, הוא כבר עשה זאת באמצעות הילדותיות שלו. כתוצאה, דרמת ההתבגרות של הגבר נהפכת למרכז סביבו הקומדיה הרומנטית החדשה סובבת. הסרטים מראים אישה אחראית ואף רודנית, והגבר הוא זה שצריך להשאיר את החופש והילדותיות שלו מאחוריו כדי לשמור על הקשר.